

ชื่อผลงาน ขั้นตอนในการใช้ยาเทคนิคพิเศษ

ชื่อสมาชิก

1. นาง สุภัทรา อนันตนาถรัตน์
2. นางสาว พัทธินันท์ ศรีประทีพ
3. นาย วิชิต ประเสริฐศิลปกุล
4. นาง เรืองรอง ช่วยสำเร็จ
5. นางสาว พรหมณี ศิริผล

ชื่อกลุ่มงาน

เภสัชกรรมชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการใช้ยาเทคนิคพิเศษ ซึ่งจำเป็นที่จะใช้ในการส่งมอบยาให้แก่ผู้มารับบริการ โดยสามารถอธิบายขั้นตอนการใช้ยาให้ผู้มารับบริการเข้าใจและสามารถใช้ยาในกลุ่มยาเทคนิคพิเศษได้อย่างถูกต้อง เพื่อประสิทธิภาพในการออกฤทธิ์ของยาที่ใช้ในรักษาได้อย่างเต็มที่ครบถ้วน

กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่กลุ่มงานเภสัชกรรมชุมชน

เนื้อหา

รายละเอียดตามเอกสารแนบ โดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1.วิธีใช้ยาพ่นจมูก เช่น Avamys®
- 2.เทคนิคการใช้ Metered-Dose Inhaler[MDI] เช่น Salbutamol Evohaler, Flixotide Evohaler
- 3.เทคนิคการใช้ Metered-Dose Inhaler[MDI] with Spacer
- 4.วิธีใช้ยาสอดช่องคลอด เช่น Clotrimazole vaginal tablet
- 5.ข้อควรปฏิบัติและวิธีการหยอดยาตา เช่น Antazoline+tetrazoline, Terramycin®, ucithalamic®, Natear®
- 6.วิธีล้างจมูก สำหรับเด็กเล็กที่ยังสู่งน้ำมูกและบ้วนเสมหะเองไม่ได้
- 7.วิธีล้างจมูก สำหรับเด็กเล็กที่ให้ความร่วมมือและสู่งน้ำมูกได้
- 8.วิธีล้างจมูก สำหรับคนทั่วไป
- 9.วิธีใช้ยาเหน็บทวารหนัก เช่น Proctosedyl, Glycerine

การนำไปใช้

ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายเภสัชกรรมชุมชนสามารถหาเอกสารข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้เกี่ยวกับขั้นตอนการใช้ยาเทคนิคพิเศษ ทบทวนขั้นตอนต่างๆเพื่อทำความเข้าใจและสามารถอธิบายถ่ายทอดขั้นตอนการใช้ยาให้ผู้มารับบริการเข้าใจและสามารถใช้ยาในกลุ่มยาเทคนิคพิเศษได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ

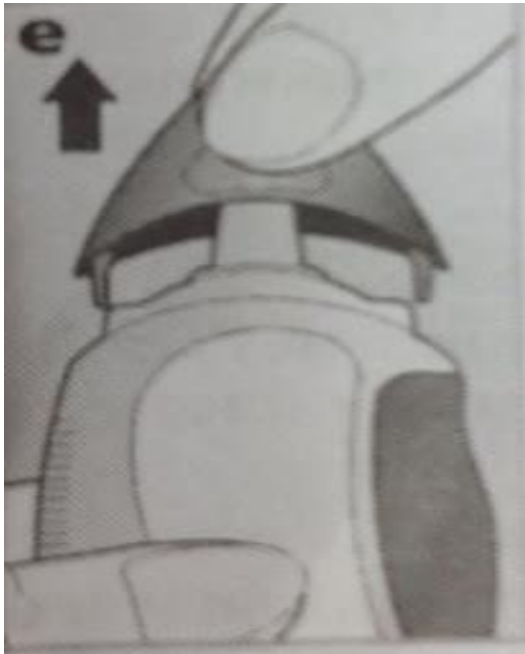
เอกสารอ้างอิง

- 1.โรงพยาบาลศิริราชปิยมหาราชการุณย์คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. วิธีการใช้ยาพ่นคอ Metered-Dose Inhaler[MDI], สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.siphospital.com/th/news/article/share/623> (อินเทอร์เน็ต).
- 2.คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คำแนะนำการใช้ยาเทคนิคพิเศษ, สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2565 จาก <http://excellent.med.cmu.ac.th/meccmu/?p=2529> (อินเทอร์เน็ต).

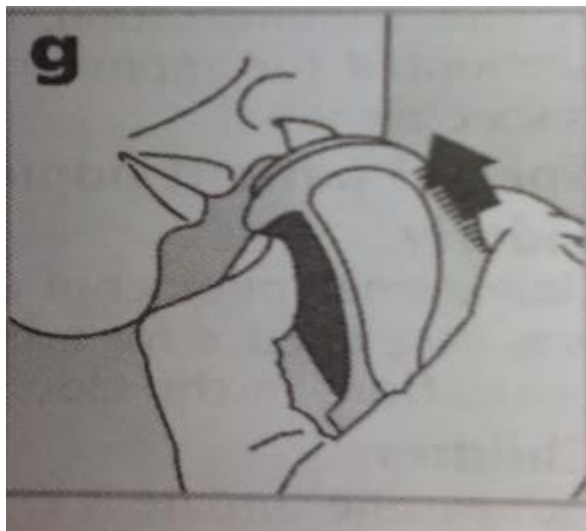
รายละเอียดตามเอกสารแนบ

วิธีใช้ยาพ่นจมูก เช่น Avamys®

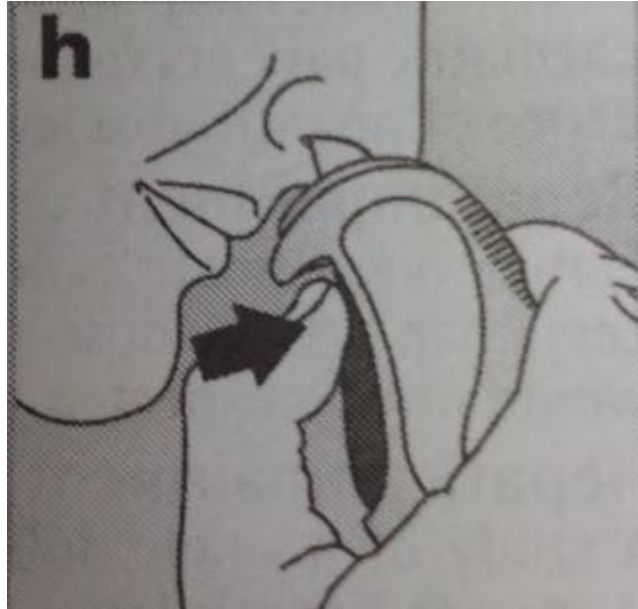
1. เมื่อน้ำมูกควรกำจัดน้ำมูกออกจากจมูกให้หมด โดยการสั่งน้ำมูกหรือการล้างจมูกด้วยน้ำเกลือ
2. เช้าและเย็น (กรณีที่ป่วยเป็นโรคใหม่ก่อนใช้ยาควรตั้งขวดยาให้ตรงและกดพ่นยาออกมาในอากาศให้เป็นละอองฝอยก่อนใช้ยาจริง)

3. นั่งตัวตรง เอนศีรษะไปด้านหลังเล็กน้อย หรือตั้งศีรษะตรง หรือก้มศีรษะ (ขึ้นกับชนิดของ ยา) ปิดปากให้สนิท
4. สอดปลายที่พ่นยาเข้าไปในรูจมูกข้างใดข้างหนึ่ง ใช้นิ้วมืออีกข้างปิดรูจมูกที่เหลือ

5. สูดหายใจเข้าช้าๆพร้อมกับกดที่พ่นยาเข้าจมูก การพ่นยาต้องให้ปลายหลอดพ่นชี้ไปทางผนังด้านข้างจมูกให้มากที่สุด ห้ามพ่นยาไปที่ผนังกันช่องจมูกเพราะอาจทำให้ผนังกันช่องจมูกเป็นแผลและมีเลือดกำเดาไหลได้

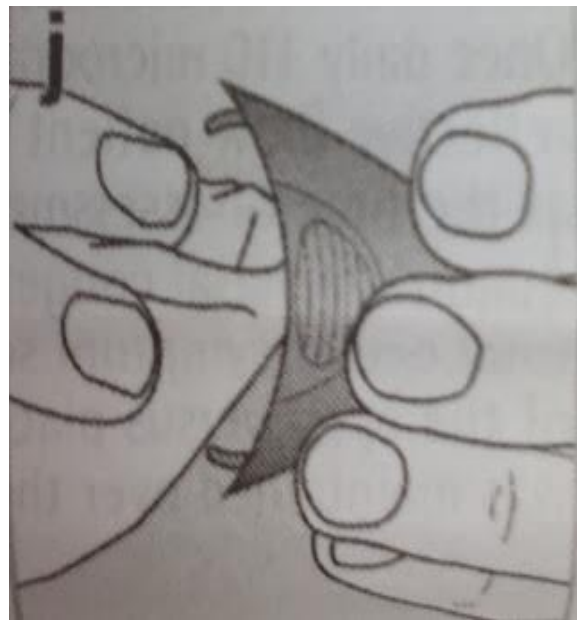

6. กลั้นหายใจ 2 - 3 วินาที แล้ว

7. พ่นยาในรูจมูกอีกข้างด้วยวิธีเดียวกัน (ถ้าต้องพ่นยาทั้ง 2 ข้างจมูก)

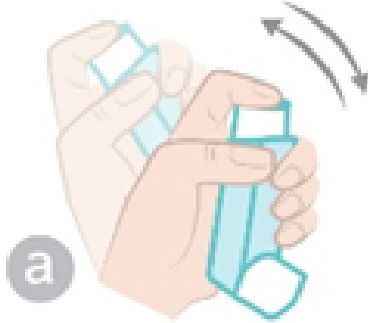
8. ถ้าต้องพ่นข้างละ 2 ครั้งควรพ่นข้างละ 1 ครั้งให้ครบทั้ง 2 ข้างก่อน แล้วจึงเริ่มพ่นครั้งที่ 2 ให้ครบทั้ง 2 ข้าง

9. เช็ดทำความสะอาดที่ปลายท่อพ่นยา ปิดฝาให้เรียบร้อย เก็บยาตามคำแนะนำของแพทย์ เกสัชกร/พยาบาลหรือเอกสารกำกับยาแนะนำ

เทคนิคการใช้ Metered-Dose Inhaler(MDI) เช่น Salbutamol Evohaler, Flixotide Evohaler

1. เปิดฝาครอบกระบอกยา (cap) และเขย่าเครื่องพ่น 4-5 ครั้ง
2. วางเครื่องพ่นยาไว้ในช่องปากและหุบปากสนิท หรือวางเครื่องพ่นยาไว้ห่างจากริมฝีปาก 4 ซม. และอ้า ปาก

เล็กน้อย

3. ในขณะที่ผู้ป่วยหายใจออกปกติจนสุด ให้กดเครื่องพ่นยาทันที พร้อมกับสูดหายใจเอาละอองของยาขยาย

หลอดลมเข้าไปในปอดช้าๆ โดยใช้เวลาในการหายใจเข้า ประมาณ 3-5 วินาที

4. เมื่อหายใจเข้าเต็มที่แล้ว ให้เอาเครื่องพ่นยาออกจากปาก หุบปากและกลืนใจประมาณ 4-10 วินาที
5. เมื่อครบเวลาที่กลืนหายใจดังกล่าแล้ว ให้ผู้ป่วยหายใจออกช้าๆ การให้ยายขยายหลอดลมชนิด MDI ซ้ำ ควรให้หลังจากสูดดมยายขยายหลอดลมครั้งแรกประมาณ 1 นาที

สำหรับยา Flixotide® **หลังบริหารยาแล้วให้บ้วนปาก, กลั้วคอ**

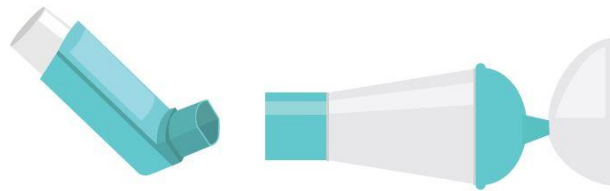
เทคนิคการใช้ Metered-Dose Inhaler(MDI) with Spacer

- 1.เปิดฝาครอบกระบอกยา (cap)

- 2.เขย่ายาแรงๆในแนวดิ่ง

3. หากพ่นเป็นครั้งแรก หรือหยุดพ่นไปนานหลายเดือนให้พ่นทิ้งในอากาศ 1 ครั้ง
4. ต่อกระบอกยากับ spacer โดยให้กระบอกยาอยู่ในแนวตั้งเสมอ

5. ใช้ริมฝีปากอมรอบหลอด spacer หรือที่เรียกว่า mouthpiece หรือถ้าใช้ mask ต้องครอบ mask ให้คลุมปากและจมูก
 6. เริ่มหายใจเข้าทางปากพร้อมกับกดยาเพื่อพ่นยา และหายใจเข้าลึกๆ ช้าๆ จนสุด
 7. กลั้นหายใจเป็นเวลา 10 วินาที
 8. นำกระบอกยาออกจากปากค่อยหายใจออกช้า ๆ
 9. ถ้าต้องใช้ยามากกว่า 1 ครั้ง ให้เว้นระยะห่างจากครั้งแรกไม่น้อยกว่า 30-60 วินาที
- สำหรับยา Flixotide® ****หลังบริหารยาแล้วให้บ้วนปาก, กลั้วคอ****

วิธีใช้ยาสอดช่องคลอด เช่น Clotrimazole vaginal tablet

ขั้นที่ 1 ก่อนสอดยา

1. ถ่ายปัสสาวะให้เรียบร้อย และควรล้างมือให้สะอาด
2. ฉีกกระดาษห่อที่หุ้มแท่งยาออก
3. จุ่มแท่งยาในน้ำสะอาดก่อน แล้วหยิบขึ้นทันที

ขั้นที่ 2 ขณะสอดยา

1. ผู้ป่วยนอนหงายหลังราบ ชันเข่าทั้งสองข้างขึ้น
2. ใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือข้างที่ถนัดหยิบแท่งยาสอดเข้าไปในช่องคลอด โดยให้ด้านปลายแหลมเรียวสอดเข้าไปก่อน ใช้นิ้วชี้ค่อยๆ ดันเม็ดยาให้เข้าไปให้ลึกที่สุดจนสุดนิ้วมือ แต่อย่าดันแรง
3. ปล่อยยาให้คงไว้ในช่องคลอด ยาจะค่อยๆ ละลายเองจนหมด

ขั้นที่ 3 หลังสอดยา

1. ควรใช้ผ้าอนามัยรองซับไว้ก่อนเพราะยาอาจละลายไหลซึมออกมาเปื้อนเสื้อผ้าได้
2. ปรึกษาแพทย์ของท่านทันที หากใช้ยานั้นแล้วทำให้เกิดการระคายเคือง

ข้อควรปฏิบัติและวิธีการหยอดตาตา เช่น Antazoline+tetrazoline, Terramycin®, Fucithalmic®, Natear®

1. เก็บรักษายาหยอดตา ยาแต่ละชนิดมีวิธีเก็บรักษาที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่สามารถเก็บที่อุณหภูมิห้องได้ บางชนิดต้องเก็บในตู้เย็น
2. ก่อนใช้อ่านฉลากวันหมดอายุ พร้อมเขียนวันเปิดใช้ไว้ที่ฉลากข้างขวด เมื่อเปิดใช้ครบหนึ่งเดือน หรือ ตัวยามีการเปลี่ยนสีให้ทิ้งทันที เนื่องจากอาจเริ่มมีการปนเปื้อนของเชื้อ
3. ล้างมือให้สะอาด ถัดรอบ ๆ ดวงตามีขี้ตาหรือเครื่องสำอางให้ใช้สำลีสะอาดชุบน้ำอุ่นเช็ดอย่างเบามือ
4. หากที่นั่งที่มีหมวกฟางหรือที่นอนที่สามารถแหงนหน้าขึ้นได้โดยไม่เสียการทรงตัว ใช้ขวดดิงเปลี่ยนตาล่างลงพร้อมกับหยอดตาลงในกระพุ้งตาล่าง 1-2 หยด ถ้าเป็นขี้ผึ้งป้ายตา บีบยายาวประมาณ 1 เซนติเมตร ให้ป้ายจากหัวตาไป

หางตา โดยระวังไม่ให้ปลายหลอดยาสัมผัสกับตาหรือมือ เนื่องจากจะทำให้เชื้อสามารถเล็ดลอดเข้าไปบนเยื่อเมือกตาได้

5. หากมียาหลายชนิดที่ต้องหยอดในเวลาเดียวกัน ควรรอให้ระยะเวลาหยอดตาห่างกันอย่างน้อย 10 นาที เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของยาทั้งสองชนิด เนื่องจากการหยอดยา 2 ชนิดในเวลาใกล้เคียงกันเกินไป ยาหยอดที่ 2 จะไปทำให้ความเข้มข้นของยาหยอดแรกลดลง จนอาจทำให้ยาออกฤทธิ์ได้ไม่เต็มที่

6. ยาบางชนิดหยอดแล้วอาจมีอาการขมคอ สามารถแก้ไขได้โดยการเอานิ้วกดบริเวณหัวตา การเอานิ้วกดตรงหัวตา นอกจากจะช่วยลดปริมาณยาไหลลงคอได้แล้ว ยังช่วยเพิ่มการออกฤทธิ์ที่ตาได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังลดอาการข้างเคียงต่อระบบอื่น ๆ ของร่างกายได้อีกด้วย

วิธีล้างจมูก สำหรับเด็กเล็กที่ยังสูบน้ำมูกและบ้วนเสมหะเองไม่ได้

1. เทน้ำเกลือใส่ขวดยาหยอดตา หรือใช้กระบอกฉีดยา (ถ้ามีฝาจากล้างจมูกให้สวมกับกระบอกฉีดยา)

ดูดน้ำเกลือจนเต็ม

2. หากเด็กไม่ยอมร่วมมือและดิ้นมาก ให้ใช้ผ้าห่อตัวของเด็กไว้ก่อน

3. ให้เด็กนอนในท่าที่ศีรษะยกสูงเพื่อป้องกันการสำลัก

4. จับหน้าให้หนึ่ง ค่อยๆ หยดน้ำเกลือครั้งละ 2 – 3 หยด หรือค่อยๆ แลบปลายกระบอกฉีดยาไปในรูจมูกข้างที่จะล้าง โดยให้วางปลายกระบอกฉีดยาชิดด้านบนของรูจมูก ค่อย ๆ ฉีดน้ำเกลือครั้งละประมาณ

ครึ่ง(0.5)ซีซี หรืออาจใช้น้ำเกลือในรูปสเปรย์พ่นจมูกซึ่งมีจำหน่าย พ่นเข้าไปในจมูกเด็ก แทนการหยด หรือฉีดน้ำเกลือได้

5. ใช้ลูกยางแดงดูดน้ำมูกในจมูกออก โดยให้บีบลูกยางแดงจนสุดเพื่อไล่ลมออก แล้วค่อย ๆ สอดเข้าไปในรูจมูกลึกประมาณ 1 – 1.5 ซม. ค่อย ๆ ปล่อยมือที่บีบออกช้า ๆ เพื่อดูดน้ำมูกเข้ามาในลูกยางแดง บีบน้ำมูกในลูกยางแดงทิ้งในกระดาดที่ชู

6. ทำซ้ำหลาย ๆ ครั้งได้ ในรูจมูกแต่ละข้างจนไม่มีน้ำมูก

วิธีล้างจมูก สำหรับเด็กเล็กที่ให้ความร่วมมือและสูบน้ำมูกได้

1. ให้เด็กนั่ง หรือยืนแหงนหน้าขึ้นเล็กน้อย

2. ค่อย ๆ สอดปลายกระบอกฉีดยา (ถ้ามีฝาจากล้างจมูกให้สวมกับกระบอกฉีดยา) และค่อย ๆ ฉีดน้ำเกลือครั้งละประมาณ 0.5 – 1 ซีซีหรือเท่าที่เด็กทนได้ หรืออาจใช้น้ำเกลือในรูปสเปรย์พ่นจมูกซึ่งมีจำหน่ายทั่วไป พ่นเข้าไปในจมูกของเด็กแทนการฉีดน้ำเกลือ และให้เด็กกลืนน้ำเกลือที่ไหลลงคอเป็นระยะ ๆ ระหว่างฉีดน้ำเกลือ หรือให้บ้วนทิ้ง

3. จากนั้น ให้เด็กค่อย ๆ สูบน้ำมูก พร้อม ๆ กันทั้งสองข้าง ไม่ควรอุดรูจมูกอีกข้าง เพราะอาจทำให้แก้วหูทะลุได้

4. ทำซ้ำหลาย ๆ ครั้งได้ ในรูจมูกแต่ละข้างจนไม่มีน้ำมูก

วิธีล้างจมูก สำหรับคนทั่วไป

1. ล้างมือให้สะอาดก่อนทำการล้างจมูก

2. เทน้ำเกลือในภาชนะที่เตรียมไว้

3. ใช้หัวจุกติดที่ปลายกระบอกฉีดยาและดูดเกลือประมาณ 10-20 cc หรือตามแพทย์/พยาบาล/เภสัชกรแนะนำ
4. ก้มหน้าเล็กน้อย ภาชนะที่รับน้ำบริเวณใต้คาง
5. สอดปลายหัวจุกเข้าไปในช่องจมูกลึกพอประมาณ
6. อ้าปากและกลืนหายใจพร้อมกับดันกระบอกฉีดยาเบาๆ ให้น้ำเกลือเข้าไปในจมูก น้ำเกลืออาจจะไหลย้อน ออกทางจมูกด้านข้างซึ่งไม่เป็นอะไร
7. ทำซ้ำ 2- 3 ครั้ง เพื่อล้างให้ทั่วในจมูก
8. ทำซ้ำเช่นเดียวกับจมูกอีกข้าง
9. เมื่อสิ้นสุดการล้างจมูก ให้สูบน้ำมูกพร้อมๆ กันทั้งสองข้าง
10. ล้างอุปกรณ์ให้สะอาดตามแพทย์/พยาบาล/เภสัชกรแนะนำ แล้วผึ่งให้แห้งเพื่อนำกลับมาใช้ครั้งต่อไป

วิธีใช้ยาเหน็บทวารหนัก เช่น Proctosedyl, Glycerine

1. ควรถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ให้เรียบร้อยก่อนเหน็บยา เพื่อช่วยให้ยาอยู่ในทวารได้นานขึ้น ไม่หลุดปนในอุจจาระ หรือหลุดออกมาจากแรงปัสสาวะ
2. อ่านฉลากวิธีการใช้ยาให้เข้าใจ และจัดจำนวนยาที่จะใช้ให้ครบถ้วน ถ้ายาเหลวไม่เป็นแท่ง จะสอดยาไม่ได้ ให้นำยาแช่เย็น จนยาพอแข็งเป็นแท่งที่จะสอดได้ก่อน ห้ามแช่จนยาเป็นน้ำแข็ง ห้ามเก็บยาในช่องแช่แข็ง (ยาจะเสื่อมคุณสมบัติได้)
3. ทำความสะอาดบริเวณทวารหนักให้สะอาดก่อนการใช้ยา เช่น ล้างด้วยสบู่อ่อน (สบู่เด็กอ่อน) แล้วซับบริเวณนั้นให้แห้ง
4. ล้างมือให้สะอาดทั้ง 2 มือ (สวมใส่ถุงมืออย่างสะอาดถ้าจำเป็น)
5. ฝึกกระดากหรือพลาสติก หรือ วัสดุ ที่หุ้มยาเหน็บทวารออก เมื่อพร้อมที่จะใช้ยา
6. นอนตะแคงข้างที่ถนัด ขาล่างเหยียดตรง ส่วนขาบนชันเข้าขึ้นถึงหน้าท้อง เพื่อเปิดรูทวารหนัก
7. สอดยาเหน็บเข้าไปช้าๆ ไม่ใช่แรงดันมาก โดยเอาด้านหัวซึ่งแหลมกว่าเข้าไปก่อน โดยอาจ จะทาหัวยาด้วยยาหล่อลื่นชนิดมีน้ำเป็นส่วนประกอบ (เช่น K-Y jelly) เพื่อช่วยให้เม็ดยาสอดได้ง่ายขึ้น
8. ใช้นิ้วชี้ดันยาเหน็บนั้นให้ผ่านรูรูทวาร (ทายาหล่อลื่นที่นิ้วก่อน) แล้วดันแท่งยาให้เข้าไปลึกๆ อย่างน้อยประมาณ 1 นิ้ว และอย่าใช้แรงดันมากในการสอดยา โดยเฉพาะถ้ายาติด อย่าฝืนใช้แรงดันยา ควรผ่อนคลาย ไม่กลัว แล้วลองดันยาใหม่ เพราะการฝืนหรือใช้แรงดันมาก อาจทำให้เนื้อเยื่อทวารฉีกขาดได้
9. หนีบแก้มกันไว้ด้วยกันสักพัก นอนในท่าเดิมต่อประมาณ 15 นาที อย่ารีบลุกเดินทันที เพราะอาจทำให้ยาเลื่อนหลุดออกมาได้
10. เมื่อเหน็บยาเสร็จแล้ว ทั้งวัสดุที่ห่อยาในถังขยะ แล้วล้างมือให้สะอาด